

Luxembourg, 13. oktoober 2026
(OR. en)

14370/26

AG 164
POLGEN 229
FREMP 322
JAI 1296
DISINFO 80
HYBRID 119
AUDIO 123
EDUC 407

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järelused kaasava demokraatliku osalemise ning ühiskonna ja kogukonna vastupanuvõime kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused kaasava demokraatliku osalemise ning ühiskonna ja kogukonna vastupanuvõime kohta, mille nõukogu (üldasjad) kiitis heaks 13. oktoobril 2026.

**NÕUKOGU JÄRELDUSED KAASAVA DEMOKRAATLIKU OSALEMISE NING
ÜHISKONNA JA KOGUKONNA VASTUPANUVÕIME KOHTA**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

TULETADES MEELDE, et Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 on sätestatud, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine; ning et need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus;

VÕTTES ARVESSE Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artikleid 1, 10, 11, 12, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 39, 40 ja 44;

RÕHUTADES, et demokraatlik ühiskond püsib tänu kodanikuaktiivsusele ja kodanike kaasamisele ning juhul, kui põhiõigusi austatakse ja kaitstakse;

TOONITADES, et demokraatia saab jõudselt areneda ainult koos sõna- ja teabevabadusega;

RÕHUTADES meediavabaduse ja meedia mitmekesisuse otsustavat rolli hästitoimivale demokraatiale kaasaaitamisel ning RÕHUTADES, et kuna õigusriik ja demokraatia on üksteist vastastikku tugevdavad väärtused, on oluline, et liikmesriigid järgiksid kindlalt rangeid õigusriigi standardeid;

TULETADES MEELDE Euroopa Ülemkogu 18. detsembri 2025. aasta¹ ja 19. märtsi 2026. aasta järeldusi², milles rõhutati Euroopa demokraatia vastupanuvõime tugevdamise tähtsust ja vajadust suurendada kodanike kaasatust;

¹ EUCO 24/25, 18. detsember 2025, vt punkt 29, *Võitlus desinformatsiooni ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu*.

² EUCO 1/26, 19. märts 2026, vt punkt 58, *Euroopa demokraatia vastupanuvõime tugevdamine*.

TULETADES MEELDE nõukogu järeldusi, mis käsitlevad hariduse ja koolituse panust Euroopa ühiste väärtuste ja demokraatliku kodakondsuse tugevdamisse³; järeldusi „Demokraatia vastupanuvõime: valimisprotsessi kaitsmine välissekkumise eest“⁴; järeldusi kodanikuühiskonna tegutsemisruumi rolli kohta põhiõiguste kaitsmisel ja edendamisel ELis⁵; järeldusi kultuuri, kultuuripärandi ja audiovisuaalteoste strateegilise rolli kohta Euroopa väärtuste ja demokraatliku vastupanuvõime kaitsmisel⁶; ning järeldusi vaba, avatud ja informeeritud demokraatliku arutelu edendamise ja kaitsmise kohta⁷;

TULETADES MEELDE komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitus (EL) 2023/2836 avaliku poliitika kujundamisse kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise ja nende sisulise osalemise edendamise kohta;

TERVITADES komisjoni ja kõrge esindaja ühisteatist Euroopa demokraatia kaitsekilbi kohta⁸ ning komisjoni teatist ELi kodanikuühiskonna strateegia kohta⁹;

TERVITADES demokraatia vastupanuvõime Euroopa keskuse (ECDR) loomist 2026. aasta veebruaris;

MÄRKIDES, et käesolevad järeldused tuginevad eesistujariigi Poola tööle ELi demokraatia vastupanuvõime tugevdamisel, eesistujariigi Taani tööle seoses juurdepääsuga usaldusväärsetele uudistele Euroopa demokraatia kaitsekilbi raames ning Küprose eesistumise ajal toimunud struktureeritud arutelule, mis toimus Euroopa demokraatia kaitsekilbi järelmeetmena¹⁰;

VÕTTES samuti TEADMISEKS Euroopa Parlamendi aruande P10_TA (2026)0286, mis käsitleb Euroopa demokraatia kaitsekilbi erikomisjoni järeldusi ja soovitusi;

³ 15738/23.

⁴ 10119/24.

⁵ 7388/23.

⁶ 15814/25.

⁷ 10533/24.

⁸ JOIN(2025) 791 final.

⁹ COM(2025) 790 final.

¹⁰ 9605/26 (eesistujariigi aruanne).

TULETADES MEELDE, et käesolevad järeldused ei mõjuta järgmise mitmeaastase finantsraamistiku üle praegu peetavaid läbirääkimisi;

1. RÕHUTAB, et demokraatia, vabadus ja võrdsus ning õigusriik tugevdavad üksteist vastastikku ning et nende väärtuste austamine on liidu institutsioonide ja liikmesriikide ühine vastutus;
2. TUNNISTAB ulatusliku kodanikuaktiivsuse panust demokraatlikku ellu ja sotsiaalsesse ühtekuuluvusse; TOONITAB, et demokraatia eeldab kodanike aktiivset ja kaasavat osalemist ning ühiste väärtuste austamist; TULETAB MEELDE, et tõhusal petitsiooniõigusel on oluline roll kodanike poliitilise osaluse tugevdamisel;
3. TUNNISTAB, et usaldus avalik-õiguslike institutsioonide ning demokraatlike protsesside ja informi usaldusväärsuse vastu tugevdavad üksteist ning on demokraatliku ja ühiskonna vastupanuvõime alus; ning TUNNISTAB, et praegune muutuv geopoliitiline kontekst tekitab meie demokraatiale probleeme, mis võib süvendada radikaliseerumist ning vähendada usaldust institutsioonide ja valimiste vastu;
4. TOONITAB sellega seoses, et digitaalne tõrjutus koos nn uudistekõrbetest tulenevate probleemidega võib takistada aktiivset ja kaasavat osalemist demokraatlikus elus;
5. RÕHUTAB, et välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste eesmärk on lõhestada ühiskonda, nõrgendada usaldust demokraatlike institutsioonide vastu, takistada informeeritud demokraatlikku arutelu ja pärssida kodanike osalemist demokraatlikus elus, moonutades sel eesmärgil infokeskkonda, manipuleerides sisuga, võimendades ühiskonnas esinevaid lõhesid ning õõnestades usaldusväärse teabe levikut ja sõltumatu meedia leitavust; TOONITAB, et välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastased meetmed peaksid olema proportsionaalsed, kaitstes samal ajal sõnavabadust, meediavabadust ja demokraatlikku arutelu;

6. MÄRGIB, et tehisintellekti, sealhulgas generatiivse tehisintellekti ja süvavõltsingute pahatahtlikku kasutamist kasutatakse desinformatsiooni levitamiseks, püüdes võtta sihikule haavatavas olukorras olevaid isikuid, ning see hõlbustab petliku sisu loomist, sihitamist ja võimendamist, õõnestades veelgi usaldust demokraatlike protsesside vastu; TULETAB MEELDE erilist vajadust tagada digiplatvormide, sealhulgas väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite läbipaistvus ja vastutus, poliitreklaami läbipaistvus ning tehisintellekti loodud või manipuleeritud sisu käsitlemine, kaitses samal ajal põhiõigusi;
7. TUNNISTAB, et lisaks kodanikuaktiivsuse toetamiseks tehtavatele laiematele jõupingutustele on vaja ka ennetavat lähenemisviisi, et võidelda välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu teadlikkuse, valmisoleku, varajase avastamise, sõltumatute teadusuuringute ja faktikontrolli toetamise ning ühiste meetodite ja parimate tavade edendamise kaudu, tagamaks, et need kodanikuaktiivsuse alased jõupingutused on nähtavamad ja tõhusamad;
8. TUNNISTAB, et meie demokraatia jaoks on äärmiselt oluline tagada põhiõiguste harta täielik kohaldamine ja põhiõiguste täielik austamine; TULETAB MEELDE, et sõna- ja teabevabadus ning kogunemis- ja ühinemisvabadus on olulised eeltingimused kodanike osalemiseks demokraatlikes protsessides; ning KINNITAB TAAS, et õigusriigi põhimõte on nende põhiõiguste ja -vabaduste kaitsmisel väga oluline;
9. RÕHUTAB, kui oluline on vaba, mitmekesine ja sõltumatu meedia kui demokraatliku vastupanuvõime alustala, mis võimaldab kodanikel saada usaldusväärset teavet, võtta institutsioonid vastutusele ja teha teadlikke valikuid; TOONITAB sellega seoses meedia-, digi- ja infopädevuse tähtsust teabe kriitilisel hindamisel, manipuleerivate võtete kindlakstegemisel ja teadlike otsuste tegemisel allikate usaldusväärsuse kohta;

Demokraatliku võõrandumise väljakutse

10. TULETAB MEELDE, et valimiste korraldamine ja valimissüsteemid kuuluvad liikmesriikide pädevusse; MÄRGIB, et Euroopa Parlamendi valimiste ligikaudu 50 % suurust valimisaktiivsust on võimalik parandada kõigi kodanike jaoks;
11. RÕHUTAB, et valimistel ja rahvahääletustel hääletamine on põhiline võimalus, mille kaudu kodanikud saavad kasutada oma demokraatlikku häält, mida täiendavad sisulised võimalused osaleda valimistevahelisel ajal demokraatlikus otsustusprotsessis ja seda mõjutada;
12. TOONITAB, et kodanike usaldus avalik-õiguslike institutsioonide vastu on vastupanuvõimelise demokraatia ülesehitamiseks hädavajalik; RÕHUTAB, et selline usaldus suureneb, kui ametiasutused tegutsevad läbipaistvalt, vastutustundlikult ning tõendipõhiselt ning kui kodanikele antakse selget tagasisidet selle kohta, kuidas nende osalemist on otsuste tegemisel arvesse võetud;
13. VÄLJENDAB MURET selle pärast, et haavatavas ja tõrjutud olukorras olevad inimesed võivad kogeda ebaproportsionaalselt suurt poliitilise võõrandumise ohtu ja usalduse puudumist avaliku sektori otsuste tegemise vastu; ning TUNNISTAB, et poliitilise esindatuse vähenemise tunne on ulatuslik ühiskondlik probleem;
14. RÕHUTAB vajadust algatuste järele, mille eesmärk on tugevdada demokraatlikku vastupanuvõimet ning kõrvaldada demokraatliku osalemise ja kodanikuaktiivsuse struktuursed tõkked, mis võivad eelkõige mõjutada teatavaid rühmi; TUNNISTAB, et kaasav, mitmekesine ja sisuline osalemine kultuuri- ja kogukonnaelus võib aidata kaasa sotsiaalsele ühtekuuluvusele ja demokraatlikule vastupanuvõimele;
15. TOONITAB vajadust tegeleda kodanikuaktiivsuse konkreetsete takistustega, sealhulgas nendega, mida kogevad madala haridustasemega noored ning noored, kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel; ning puuetega inimesed; TOONITAB, kui oluline on võidelda avalikus elus osalejate väärkohtlemise, ahistamise ja ähvardamise vastu; KORDAB, et selliste jõupingutuste tegemisel tuleb täielikult austada põhiõigusi ega tohi takistada õiguspärasest kriitikast, poliitilist arutelu ega demokraatlikku järelevalvet; TERVITAB komisjoni esitatud soovitusi ja parimate tavade juhendit, et toetada liikmesriike poliitiliste kandidaatide ja valitud esindajate turvalisuse paremal tagamisel;

16. TUNNISTAB, et naiste ja meeste osalemine on kaasava demokraatliku osalemise jaoks hädavajalik ning et naised on poliitilistel juhtivatel ametikohtadel endiselt alaesindatud ning seisavad jätkuvalt silmitsi takistustega täielikul, võrdsel ja tõhusal osalemisel poliitilises ja avalikus elus; TUNNISTAB, et soolise võrdõiguslikkuse edendamine on oluline õiglaste, tõhusate ja demokraatlike otsustusprotsesside tagamiseks; ning ühiskonna ja kogukonna vastupanuvõime tugevdamiseks;

Kaasava osalemise Euroopa mõõde

17. TUNNISTAB, et liikmesriigid võivad saada kasu koordineeritumast tegevusest ELi tasandil, et ergutada poliitilise aktiivsuse taastamist, austades samal ajal täielikult liikmesriikide pädevusi, kohustusi ja eelisõigusi; TERVITAB koostööalgatusi, nagu põhiõiguste ja demokraatia Viini foorum;
18. MÄRGIB, et arutleva demokraatia protsessid võivad lisaks avaliku otsustusprotsessi rikastamisele aidata kodanikke uuesti kaasata, kui need täiendavad valimisi, on nõuetekohaselt kavandatud ja rakendatud ning põhinevad läbipaistval metoodikal ja kodanike tõeliselt representatiivsel valimil; TUNNISTAB, et kodanikekogudes, osaluspaneelides, kaasavas eelarvestamises ning kultuuri- ja kogukonnadialoogides osalejad on järjepidevalt teatanud suurenenud poliitilistest teadmistest, suuremast tajutavast mõjuvõimust ja suuremast soovist osaleda demokraatlikes protsessides; MÄRGIB VEEL KORD, et mitme liikmesriigi kogemused näitavad, et selliste tegevuste korrapärane läbiviimine riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil on väärtuslik ning e-demokraatia teenused saavad selliseid vahendeid toetada¹¹; INNUSTAB liikmesriike kaaluma sarnaseid algatusi;
19. VÄLJENDAB HEAMEELT jõupingutuste üle toetada kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide osalemist Euroopa algatustes, millega edendatakse kaasavat demokraatlikku osalemist ning ühiskonna ja kogukonna vastupanuvõimet, sealhulgas ühinemist demokraatia vastupanuvõime Euroopa keskusega;

¹¹ Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisavaldus Euroopa tuleviku teemalise konverentsi kohta „Demokraatiale suunatud koostöö kodanikega – vastupanuvõimelisema Euroopa ülesehitamine“ (2021/C 91 I/01).

Kaasava demokraatliku osalemise raamistik

20. KORDAB, et demokraatliku kodakondsuse alane haridus aitab kaasa Euroopa pikaajalisele vastupanuvõimele, eriti kriiside ajal; RÕHUTAB selle tähtsust kriitilise mõtlemise aktiivsel edendamisel ning demokraatlike väärtuste ja inimõiguste edendamisel kõigil haridustasanditel ja igat liiki õppes; TOONITAB samuti, kui oluline on pildiline, digi- ja meediapädevus ning igas vanuses kodanike, eelkõige noorte võimestamine, et nad mõistaksid digitehnoloogiat, sealhulgas algoritmide ja tehisintellekti toimimist ja mõju;
21. TOONITAB, kui oluline on edendada kodanikuühiskonna jaoks soodsat keskkonda ja läbipaistvat kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ning soodustada avatud, korrapärast ja läbipaistvat dialoogi kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega; RÕHUTAB, et kodanikuühiskonna osalejad peavad saama tegutseda vabalt, turvaliselt ja sõltumatult, ilma põhjendamatu sekkumiseta;
22. TOONITAB, et sisulised, kaasavad ja läbipaistvad avalikud konsultatsioonid ja kodanike osalemine avaliku poliitika kujundamises võivad otsuste tegemist rikastada;
23. TULETAB MEELDE, et kaasava demokraatliku osalemise tugevdamiseks tuleb kasutada kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemisviisi, millesse on kaasatud kõigi tasandite ametiasutused, ning kogu ühiskonda hõlmavat kaasavat koostööd kõigi asjaomaste kodanikuühiskonna sidusrühmadega;
24. TUNNISTAB kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulist rolli demokraatlike protsesside kodanikele lähemale toomisel; ning TERVITAB nende panust Euroopa institutsioonide tasandil, eelkõige Regioonide Komitee kaudu, kooskõlas aluslepingute ja subsidiaarsuse põhimõttega; TUNNISTAB, et Euroopa Liidu kui terviku majanduskasv ja jõukus võivad aidata kaasa Euroopa kodanike osalemisele demokraatlikes protsessides ja toetada seega demokraatlikku vastupanuvõimet; RÕHUTAB sellega seoses ühtekuuluvuse ja ühise poliitika põhjanevat rolli liidu tasandil, millega püütakse tugevdada sidet kogukondade ja ühiskonna vahel;

25. TOONITAB, kui oluline on juurdepääs sõltumatule ja pluralistlikule uudistemeediale, sealhulgas piirkondlikule ja kohalikule meediale; TULETAB MEELDE, kui oluline on kõigil tasanditel rahalise toetuse läbipaistev ja avalikult kontrollitav andmine, et edastada uudiseid alateenindatud inimestele ja teostada avalikkuse huvides teavitamist, sealhulgas kohalikes küsimustes, austades täielikult toimetuste sõltumatust; TULETAB MEELDE vajadust tagada meediaomandi läbipaistvus ja kaitsta avalikku huvi esindavat ajakirjandust kooskõlas Euroopa meediavabaduse määrusega; ning RÕHUTAB, kui oluline on edendada kogu liidus kõigi juurdepääsu usaldusväärsele teabele, eelkõige digikeskkonnas, näiteks audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eelseisva läbivaatamise ja jätkusuutlike rahastamisallikate kaudu;
26. INNUSTAB komisjoni ja liikmesriike edendama vaba ja pluralistlikku meediakeskkonda, tagades seeläbi juurdepääsu usaldusväärsele teabele ja demokraatlikule dialoogile, ning tagama ELi rahalised vahendid asjakohaste meediaalgatuste toetamiseks, ilma et see piiraks käimasolevaid läbirääkimisi mitmeaastase finantsraamistiku üle;
27. INNUSTAB liikmesriike suurendama jõupingutusi, et edendada turvalisi, kaasavaid ja soodustavaid tingimusi kõigi inimeste demokraatlikuks kaasamiseks, kõrvaldada tõkked ja edendada soolist võrdsuslikkust ning naiste täielikku, võrdset ja sisulist osalemist ja juhtimist poliitilises ja avalikus elus;
28. INNUSTAB liikmesriike vahetama omavahel teavet ja parimaid tavasid, tehes seda kodanike osalemist käsitlevate riiklike ametiasutuste võrgustiku kaudu, mida komisjon 2026. aastal tugevdas ja mis võiks aidata liikmesriikidel vabatahtlikkuse alusel vahetada ja arendada ühiseid vahendeid, meetodeid ja suutlikkuse suurendamise raamistikke, et suurendada ühiskonna ja kogukonna vastupanuvõimet; INNUSTAB liikmesriike edendama kodanikuaktiivsust ja sotsiaalset ühtekuuluvust, toetades vabatahtlikke kogukonnaalgatusi, kodanikuharidust ja meediapädevuse programme ning edendades koostööd asjaomaste kohalike sidusrühmade, haridus-, kultuuri- ja kultuuripärandiasutuste ning kodanikuühiskonna organisatsioonidega;

29. PALUB komisjonil aidata liikmesriikidel võtta täiendavaid vabatahtlikke meetmeid noorte, eelkõige selliste noorte kaasamiseks, kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel (NEET-noored), kasutades ära liikmesriikide parimaid tavasid;
30. KUTSUB komisjoni ÜLES edendama olemasolevate ELi rahastamisvahendite täielikku kasutamist, et toetada, sealhulgas tehnilise toe kaudu, osalusdemokraatia algatusi, mille eesmärk on hõlbustada kõigi kodanike, sealhulgas sotsiaal-majanduslike takistustega silmitsi seisvate kodanike kaasamist, tehes seda kooskõlas nendele vahenditele kehtestatud reeglitega ja olemasolevate rahaliste vahendite piires;
31. PALUB komisjonil, ilma et see piiraks käimasolevaid läbirääkimisi tulevaste finantsraamistike ja nende tulemuste üle, integreerida osalusdemokraatia mehhanismid digi-, meedia- ja tehisintellektipädevuse programmidega, keskendudes muu hulgas tehisintellekti kasutamisele ja väärkasutamisele, ning edendada demokraatliku kodakondsuse alast haridust, tõstes esile parimaid tavasid üldsuse teadlikkuse suurendamise kampaaniates ja sektoriülestes partnerlustes;

Toetuse suurendamine kodanikuühiskonna kaasamiseks

32. TUNNISTAB, et sõltumatu, mitmekesine ja vastupidav kodanikuühiskond koos kodanike juhitud algatustega aitab kaasa demokraatlikule kontrollile ja tasakaalustamisele ning demokraatlikule vastupanuvõimele, näiteks toetades vastutusalaseid jõupingutusi; RÕHUTAB, kui kasulik on tugevdada kodanikuühiskonna tõelist osalemist poliitikakujundamises;
33. MÄRGIB kodanikuühiskonna piisava ja jätkusuutliku rahastamise vajadust; ning KUTSUB TUNGIVALT ÜLES jätkama jõupingutusi haldusmenetluste ühtlustamiseks ja lihtsustamiseks, et parandada rahastamiskõlblike organisatsioonide juurdepääsu asjakohastele ELi rahastamisvoogudele; PEAB oluliseks tagada, et teave rahastamisvõimaluste ja konsultatsioonialgatuste kohta jõuaks kohalikul ja piirkondlikul tasandil tegutsevate organisatsioonideni, võttes nõuetekohaselt arvesse subsidiaarsuse põhimõtet;

34. PALUB komisjonil töötada tihedas koostöös liikmesriikidega välja rahastamismehhanismid, mis edendavad pidevat kaasamist ja toetamist olemasolevate asjakohaste programmide raames, ilma et see mõjutaks käimasolevaid läbirääkimisi tulevase mitmeaastase finantsraamistiku üle; TOONITAB, et suuremat rõhku võiks panna suutlikkuse suurendamise meetmetele, sealhulgas tehnilisele abile, koolitusele ja nõustamistoele, et tugevdada kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust rahastamisvõimalustele juurde pääseda ja neid kasutada;

Euroopa demokraatia kaitsekilbi vastuvõtmise järelmeetmed

35. VÄLJENDAB HEAMEELT selle üle, et komisjon teatas oma teatistes Euroopa demokraatia kaitsekilbi kohta, et luuakse kodanike osalemist käsitlev riiklike ametiasutuste tugevdatud võrgustik, demokraatia vastupanuvõimele keskenduv Euroopa kodanike paneelarutelu, kodanikutehnoloogia tugikeskus ja noortepoliitika dialoogid, nagu ELi noortedialoog;
36. KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES võtma arvesse, et käesolevates järeldustes tõstatatud elemendid kajastuvad demokraatia vastupanuvõime Euroopa keskuse (ECDR) töös, täiendades ja mitte dubleerides kodanike osalemist käsitleva riiklike ametiasutuste võrgustiku tööd; MÄRGIB sellega seoses, kui väärtuslik on vabatahtlik heade tavade ja eksperditeadmiste vahetamine kõigi asjaomaste sidusrühmadega, austades täielikult liikmesriikide pädevust ja subsidiaarsuse põhimõtet;
37. INNUSTAB liikmesriike esitama ECDRile projektiettepanekuid kaasava demokraatliku osalemise ja kõigi kodanike kaasamise kohta, tuginedes riiklikele kogemustele struktureeritud osalusprotsessidega, austades täielikult riikide pädevusi ja institutsioonilist ülesehitust;
38. VÄLJENDAB HEAMEELT selle üle, et loodi Euroopa demokraatia kaitsekilpi käsitlev iga-aastane kõrgetasemelise ministrite foorum, mis on väärtuslik platvorm, et teha kokkuvõtte asjakohastest meetmetest ja hõlbustada parimate tavade jagamist, sealhulgas kodanike kaasamise valdkonnas;

39. RÕHUTAB, et Euroopa demokraatia kaitsekiip on edukas ainult siis, kui see kaitseb meie ühiseid väärtusi ja kaitseb meie põhiõigusi; RÕHUTAB, kui oluline on tugevdada demokraatiat nii, et see hõlmaks ka neid kodanikke, kes pole veel kaasatud; ning TOONITAB, et kodanikud, kes näevad oma hääle arvessevõtmist otsuste tegemisel, osalevad aktiivsemalt meie ühiste väärtuste kaitsmisel ja demokraatia tugevdamisel;
40. KUTSUB komisjoni ÜLES võtma käesolevaid järeldusi arvesse Euroopa demokraatia kaitsekiibi rakendamisel ja edasiarendamisel;
41. LUBAB tulla kaasava demokraatliku osalemise ning ühiskonna ja kogukonna vastupanuvõime küsimuse juurde regulaarselt tagasi.
-